

MODELE ODPOWIEDZI I SCHEMATY OCENIANIA ARKUSZA II

Temat 1. **Analizując i interpretując wiersze Tadeusza Różewicza *Ocalony* i Józefa Barana *Mam dwadzieścia pięć lat*, porównaj poetyckie kreacje doświadczeń pokoleniowych i egzystencjalnych.**

I. ROZWINIĘCIE TEMATU (można uzyskać maksymalnie 22 punkty)

Punktacja

1. Kreacja podmiotu lirycznego

0-5

np.:

- podmiot określony (osobowy, cechy podmiotu autorskiego),
- bohater – młody człowiek, (24 / 25 lat), podobny wiek,
- podmiot jako reprezentant swojego czasu, głos pokolenia,
- różne doświadczenia: wojna (Różewicz) – zwyczajne życie (Baran),
- doświadczenia krańcowe bohatera Różewicza (np. wojna, masowość śmierci),
- typowe doświadczenia egzystencjalne bohatera Barana (miłość, inicjacja, śmierć),
- postawa refleksyjna (samoświadomość, próba spojrzenia wstecz i w przyszłość).

2. Ukształtowanie wypowiedzi

0-4

np.:

- w obu wierszach forma monologu, wyznania,
- zrygoryzowana kompozycja *Ocalonego* (np. klamra kompozycyjna, paralelność poszczególnych całości),
- obrazowanie konkretne, lapidarność, oszczędność słowa (*Ocalony*),
- emocjonalizm i patos wypowiedzi (*Ocalony*),
- wyraźne nawiązania intertekstualne u Barana: dedykacja, cytat,
- dwudzielna kompozycja wiersza J. Barana (symetryczność części 1-2 i 4-5, wyeksponowanie części trzeciej),
- słowo poetyckie u Barana (metaforyczność, peryfrazy) – przywołanie przykładu,
- dystans, gorzka ocena własnego życia (*Mam dwadzieścia pięć lat*),
- funkcje czasowników w obu tekstach.

3. Doświadczenie (obraz) świata

0-4

np.:

- intensywność i drastyczność doświadczeń u Różewicza,
- kluczowe sformułowania, np. *furgony porąbanych ludzi, prowadzony na rzeź*,
- beznadziejna monotonia u Barana – powtarzalność, rutyna, stagnacja, marazm, izolacja,
- kluczowe sformułowania, np. *siedem nianiek tygodnia, dyskretny sen, siedem dni, pozory życia*.

4. Poszukiwanie sensu życia

0-4

Ocalony

np.:

- kryzys wartości, dramatyczne poszukiwania sensu życia,
- niezgoda na zaistniały porządek świata,
- poszukiwanie ładu świata, motyw kreatora, stwarzania świata (*Biblia*).

Mam dwadzieścia pięć lat

np.:

- topos „życia – snu” w wierszu Barana (dyskretny sen),

- e. fałsz życia – dyskretnego snu, prawdziwość „przebudzeń”,
- f. bierne trwanie, niechęć do zmian, wygoda i samooszukiwanie.

5. Znajomość i umiejętne stosowanie terminologii teoretycznoliterackiej. **0-1**

6. Wnioski **4**

Pełne: powinny dotyczyć np. uniwersalnej wymowy obu wierszy (refleksje nad własnym życiem), odmienności postaw (bunt i poszukiwanie u Różewicza, bierna zgoda u Barana); polemiczny charakter wiersza Barana; uzasadnienie prezentowanej postawy życiowej (kontekst).

Częściowe: np. odmiennosc postaw bohaterów, inne doświadczenia życiowe. (2)

Próba podsumowania: np. związki obu utworów lub różnice. (1)

Temat 2. Dokonaj analizy i interpretacji opowiadania *Zabawa w klucz* Idy Fink, zwracając uwagę na sposób podjęcia tematu zagłady Żydów w czasie II wojny światowej.

I. ROZWINIĘCIE TEMATU (można przyznać maksymalnie 22 punkty)

Punktacja

1. Wstępne rozpoznanie całości

0-3

np.:

- a. fabuła – silnie udramatyzowana,
- b. opowiadanie z wyraźnie zarysowaną kompozycją zamkniętą (wstęp, zawiązanie akcji i jej rozwinięcie, punkt kulminacyjny i puenta),
- c. narrator – autorski (3.os., wszechwiedzący, poza światem przedstawionym), skupiony na opisie zachowań, nie „wnętrza postaci”,
- d. problematyka – holocaust.

Analiza elementów świata przedstawionego i ich interpretacja

2. Czas akcji:

0-2

np.:

- a. konstrukcja czasu akcji – godz. 22.00, wieczór, „skrawek czasu” okupacji niemieckiej podczas II wojny światowej; brak bliższych ustaleń,
- b. funkcja takiej konstrukcji czasu - to chwila o znamionach powszechności, nacechowana tragizmem holokaustu, wojny, okrucieństwa.

3. Przestrzeń:

0-3

np.:

- a. kreacja przestrzeni – „trzecie wojenne mieszkanie” z kuchnią, pokojem, łazienką i skrawkiem wąskiego korytarza; ciemne, żółte światło, liszaje wilgoci,
- b. dwie przestrzenie – przestrzeń mieszkania i przestrzeń za drzwiami wejściowymi (chłód, zapach wilgoci),
- c. opis mieszkania i jego interpretacja: np.: – nieprzyjazne, złudna kryjówka, więzienie, potęguje poczucie zagrożenia i osaczenia,
- d. interpretacja klatki schodowej – wroga; z niej nadejdzie zagrożenie,
- e. przestrzeń śmierci.

4. Bohaterowie: **0-4**

np.:

- a. rodzina ukrywająca się w czasie okupacji: ojciec – Żyd, matka – najprawdopodobniej Polka i dziecko,
- b. kreacja ojca: np. blady, zabawnie mruga oczami (symptom nerwicy), wymuszający „zabawę” i skoncentrowany na niej, pełen niepokoju i lęku, zdenerwowany niepowodzeniami „zabaw”, już umarły dla dzwoniących,
- c. kreacja matki: np. ukrywa emocje, reżyseruje „zabawę”, chwali dziecko pomimo niepowodzenia, wymusza na nim dorosłość,
- d. kreacja dziecka: np. trzyletnie, „doskonałe” (wygląd i zachowanie), uważne i skupione pomimo zmęczenia, żadne pochwały ojca, uznanie żyjącego ojca za zmarłego przerasta jego możliwości,
- e. sytuacja tragiczna rodziny, której przetrwanie uzależnione jest od postawy i zachowania dziecka.

5. Trafna analiza słowa-klucza „zabawa”: **0-2**

- a. znaczenie dosłowne,
- b. znaczenie metaforyczne, np. gra o życie, ćwiczenie/tresura, zabawa na opak,
- c. sens przeciwstawienia słowa „zabawa” (w tytule) i „naprawdę” (w puencie opowiadania).

6. Język opowiadania **0-3**

- a. słownictwo o funkcji opisowej a słownictwo nacechowane emocjonalnie,
- b. pozór suchej relacji,
- c. metaforyczność,
- d. sfunkcjonalizowane powtórzenia.

7. Konteksty interpretacyjne **0-1**

8. Wnioski: (powinny wynikać z analizy i mieć ścisły związek z tematem) **4**

pełne: dostrzeżenie odmiennego sposobu ujęcia tematu nie poprzez ukazanie tradycyjnych obrazów zagłady Żydów (getto, obóz), ale losów prywatnych, realiów domowych, dostrzeżenie przewartościowania topiki domu (dom nie jest przestrzenią bezpieczną), dostrzeżenie odwróconej relacji między ojcem i dzieckiem (to od syna zależy życie rodziny),

częściowe: np. dostrzeżenie odmiennego sposobu ujęcia tematu nie poprzez ukazanie tradycyjnych obrazów zagłady, (2)

próba podsumowania: np. – zagłada Żydów ukazana została poprzez losy rodziny (1)

II. KOMPOZYCJA (maksymalnie 3 punkty) Punktacja

Kompozycję wypracowania ocenia się wtedy, gdy przyznane zostały punkty za rozwinięcie tematu

- podporządkowana zamysłowi funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnętrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym, 3
- uporządkowana wobec przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części. 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

III. STYL (maksymalnie 3 punkty)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka, 3
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny; wystarczająca leksyka. 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

IV. JĘZYK (maksymalnie 10 punktów)

- język w całej pracy komunikatywny, poprawna, urozmaicona składnia, poprawne: słownictwo, frazeologia i fleksja, 10
- język w całej pracy komunikatywny, poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia i fleksja, 7
- język w całej pracy komunikatywny, poprawna fleksja, w większości poprawne składnia, słownictwo i frazeologia. 4

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

V. ZAPIS (maksymalnie 2 punkty)

- bezbłędna ortografia; poprawna interpunkcja (nieliczne błędy), 2
- poprawna ortografia (nieliczne błędy różnego stopnia); na ogół poprawna interpunkcja. 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

VI. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY 0-4